

ИНТЕЛИГЕНТНОТО ИЗМЕРВАНЕ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА ФУНКЦИОНИРАНЕТО НА ЕНЕРГИЙНИ ОБЩНОСТИ В БЪЛГАРИЯ

*Анализ на европейската правна рамка, националните
несъответствия и отражението им върху възможността за
прилагане на различни бизнес модели за общностна енергия от
възобновяеми източници*

Септември 2026 г.

**Co-funded by
the European Union**

Проектът POWER-E-COM е съфинансиран от програма LIFE на Европейския съюз по силата на договор №101120998. Настоящият документ е изготвен с информационна цел. Изразените в него становища и мнения принадлежат единствено на автора(ите) и не отразяват непременно позицията на Европейския съюз или CINEA. Европейският съюз, финансиращият орган и партньорите по проекта не носят отговорност за използването на съдържащата се в документа информация.

Съдържание

1. Обхват и цел на анализа	1
2. Изисквания на европейската правна рамка за интелигентното измерване и достъпа до данни	2
3. Несъответствия в българското законодателство	3
4. Отражение върху прилагането на различни бизнес модели за енергийни общности в страната	6
5. Обобщение	10
6. Какво е необходимо да бъде направено	11

1. Обхват и цел на анализа

Енергийна общност може да бъде създадена в съответствие с нормативната рамка и да има изграден подходящ модел за икономическо взаимодействие, но за да функционира ефективно, е необходимо да разполага и с надеждна информация за произведената и потребената енергия. Именно тук интелигентното измерване и достъпът до данни придобиват съществено значение. Настоящият анализ разглежда доколко съществуващата нормативна и техническа среда в България позволява използването на тези данни по начин, който подкрепя различните бизнес модели за общностна енергия от възобновяеми източници.

Възможността да се проследяват количеството и времето на производство и потребление, както и други характеристики на енергийния профил, е важна предпоставка за управлението на енергията, нейното разпределяне между участниците и определянето на икономическите ползи от участието в общността. Наличието на такава информация създава условия за по-ефективно управление на енергията и за по-активно и осъзнато участие на потребителите. Достъпът до данни с необходимата точност, периодичност и детайлност е от значение за редица процеси, свързани с разпределянето на произведената енергия, балансирането на потреблението и производството, изчисляването на икономическите ползи и функционирането на различните модели на енергийни общности.

В този контекст настоящият анализ допълва разработените в рамките на проекта POWER-E-COM бизнес модели, които представят различни форми на общностна енергия от възобновяеми източници. Фокусът е върху условията за тяхното прилагане в България и по-специално върху ролята на интелигентното измерване и достъпа до данни като фактор за тяхната реализация. По този начин анализът цели да покаже доколко тези модели могат да намерят приложение в българските условия и да създадат реална стойност за гражданите и участниците в енергийните общности.

2. Изисквания на европейската правна рамка за интелигентното измерване и достъпа до данни

Европейската правна рамка поставя ясни изисквания по отношение на интелигентното измерване, функционалностите на измервателните уреди и достъпа до данните за потреблението и производството на електрическа енергия. Те очертават минимални права на крайните клиенти и създават условия за по-активното им участие на пазара на електроенергия и в различни форми на общностна енергия.

Право на интелигентен измервателен уред

Съгласно чл. 21, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944 всеки краен клиент има право по свое искане и срещу поемане на свързаните разходи да му бъде монтиран интелигентен измервателен уред при справедливи, разумни и икономически ефективни условия. Уредът следва да бъде монтиран не по-късно от четири месеца след отправяне на искането (параграф 2, буква б). То трябва да бъде предхождано от оферта, съдържаща описание на функциите и услугите, които уредът предоставя, както и за всички свързани разходи (буква а). Тези разходи подлежат на преразглеждане и публикуване най-малко веднъж на две години (буква в).

Функционалности на интелигентното измерване

Чл. 20 изисква уредът да измерва точно действителното потребление и да предоставя информация за реалното време на използване, като историческите данни следва да бъдат достъпни без допълнителни разходи (буква а). Уредът трябва да отчита и енергията, подадена в мрежата от активни клиенти (буква г), както и при поискване да предоставя данните на клиента или на трето лице, действащо от негово име (буква д). Предвидена е и възможност за измерване и сетълмент, синхронизирани с периодите за уреждане на дисбаланса (буква ж). Допълнително чл. 21, параграф 1, буква б) предвижда оперативна съвместимост със системите за управление на енергията на потребителя в почти реално време.

Достъп и използване на данните

Правото на достъп до данните е допълнено с конкретни изисквания относно тяхната наличност и период на съхранение. Приложение I, точка 4 от Директива (ЕС) 2019/944 предвижда предоставяне на подробни данни според времето на използване за най-малко предходните 24 месеца, без неоправдано забавяне и чрез интернет или интерфейса на измервателния уред. За обобщените данни е предвиден период от най-малко три години. Съгласно чл. 23, параграф 5 на крайните клиенти не могат да бъдат начислявани допълнителни разходи за достъп до техните данни или за искането те да бъдат предоставени. Чл. 24 от

директивата и Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/1162 допълват тази рамка с изисквания за оперативна съвместимост и процедури за достъп до данните.

Нови права, свързани със споделянето на енергия и динамичното ценообразуване (срок за транспониране 17 януари 2025 г.)

С Директива (ЕС) 2024/1711 европейската рамка беше допълнена с нови права, които имат пряко значение за развитието на общностната енергия. Новият чл. 15а въвежда право на споделяне на енергия за домакинствата, малките и средните предприятия и публичните органи. Същевременно чл. 11, параграф 1 предвижда право на договор с динамична цена за клиентите с инсталиран интелигентен измервателен уред. Директивата въвежда и право на клиентите да сключват повече от един договор за доставка и да разполагат с повече от една точка на измерване и фактуриране зад една точка на присъединяване.

Възможност за използване на алтернативно измерване

Европейското законодателство предвижда и решение за случаите, в които интелигентен измервателен уред липсва или не предоставя необходимите данни. Съгласно чл. 7б от Регламент (ЕС) 2019/943, добавен с Регламент (ЕС) 2024/1747, операторите следва да приемат данни от специално измервателно устройство за целите на сетълмента на услуги за оптимизация на потреблението и за гъвкавост и не могат да дискриминират клиентите поради използването на такова устройство. Държавата членка следва да определи правилата за валидиране на тези данни. Тъй като регламентът е пряко приложим, това изискване не зависи от транспониране в националното законодателство.

Данни от собствени уреди

Регламент (ЕС) 2023/2854 (Акт за данните), приложим от 12 септември 2025 г., задължава производителите на свързани продукти – зарядни станции, инвертори, батерии, термопомпи – да осигурят на ползвателя достъп до генерираните данни и възможност да ги сподели с трето лице по негов избор.

3. Несъответствия в българското законодателство

Съпоставянето на европейските изисквания с действащата българска нормативна и регулаторна рамка показва няколко съществени несъответствия. Те не се изчерпват с липсата на отделни нормативни разпоредби, а засягат достъпа до интелигентно измерване, функционалностите на измервателните устройства, достъпа до данни и възможността тези данни да бъдат използвани при различни форми на споделяне и управление на енергията.

3.1 Ограничаване на достъпа до интелигентно измерване чрез праг от 50 kW

Чл. 120, ал. 5 от Закона за енергетиката предвижда възможност за подмяна със средство за търговско измерване с дистанционен отчет по периоди на сетълмент само за обекти с предоставена или инсталирана мощност над 50 kW. На практика това изключва от приложното поле на разпоредбата преобладаващата част от домакинствата и значителна част от микропредприятията. Този праг не съответства на подхода на Директива (ЕС) 2019/944, която в чл. 20, чл. 21 и Приложение II урежда правата и функционалностите на интелигентното измерване по отношение на „всеки краен клиент“, без да поставя условие, свързано с определена мощност на обекта.

3.2 Вътрешно противоречие с Правилата за търговия

Новата глава трета „а“ от Правилата за търговия с електрическа енергия, в сила от 3 февруари 2026 г., урежда участието на активни клиенти, граждански енергийни общности, потребители на собствена енергия от възобновяеми източници и общности за възобновяема енергия. Същевременно чл. 31д, ал. 4 изисква всеки обект в групата да разполага със средство за търговско измерване с възможност за дистанционно отчитане и предаване на данни по периоди на сетълмент. Така се създава несъответствие между условията за упражняване на предоставените от националната рамка права и възможността на клиентите да получат необходимото измервателно устройство. За обектите под 50 kW липсва съответно право да поискат такъв уред, както и ясно установено задължение на оператора да го монтира.

3.3 Липса на минимален набор от функционалности

Европейската рамка изисква държавите членки да определят и публикуват минималните функционални и технически изисквания към интелигентните измервателни системи. Това следва от чл. 19, параграф 3 и чл. 21, параграф 1, буква а) от Директива (ЕС) 2019/944 във връзка с Приложение II и Препоръка 2012/148/ЕС.

Към момента в България не е публикуван цялостен набор от такива минимални функционалности. Проектът на доклад на КЕВР от 31 юли 2026 г. за национална програма за периода 2027–2031 г. предвижда като параметри 15-минутно мерене и дистанционен отчет, но това обхваща само два от десетте функционални аспекта, посочени в Препоръка 2012/148/ЕС. Липсва и изискване за локален потребителски интерфейс.

3.4 Липса на ясна процедура за достъп, срок и цена на интелигентно измерване под 50 kW

За обектите с мощност под 50 kW не са установени ясни правила относно процедурата за заявяване на интелигентно измерване, срока за изпълнение, цената на услугата, основанията за

отказ и реда за неговото обжалване. За сравнение, чл. 120, ал. 5 от Закона за енергетиката предвижда 30-дневен срок за обектите над определения праг.

Не е налице и публично установена ценова рамка, която да позволява на клиента предварително да прецени разходите за предоставяне и монтаж на необходимото устройство. Единствената публична стойност, използвана от КЕВР при остойностяване на такова устройство, е 66,06 евро – разчетна единична стойност, посочена в проекта на доклад от 31 юли 2026 г. В одобрения ценоразпис на ЕРМ Запад е посочена цена от 334,01 евро с ДДС за монтаж на електромер с профилово мерене, но услугата е предвидена за обекти над 50 kW.

3.5 Таксуване на достъпа до собствени данни

Друг съществен проблем е свързан с достъпа до данните за собственото потребление. Публикуваните ценоразписи на мрежовите оператори предвиждат такси за предоставяне на такива данни. В ценоразписа на ЕРМ Запад например справка за потребление за период до 36 месеца е на стойност 15,60 евро с ДДС, седмичен товаров график струва 37,80 евро, а месечен – 56,40 евро.

Тази практика поражда въпрос за съответствието с чл. 23, параграф 5 и чл. 20, буква а) от Директива (ЕС) 2019/944, които предвиждат достъп до данните без допълнителни разходи за крайния клиент. В контекста на енергийните общности значението на този въпрос е още по-голямо, тъй като достъпът до данни е необходим не само на самия клиент, но и при определени модели на трети лица, действащи от негово име.

3.6 Стандартизираният товаров профил като структурно ограничение

Правилата за търговия с електрическа енергия предвиждат специфичен режим за обектите, които не разполагат с измерване по периоди на сетълмент. Съгласно чл. 86, ал. 2, чл. 88, ал. 1 и чл. 96, ал. 3 за тези обекти се използва график на оператора, при който месечният сбор се разпределя по периодите на сетълмент чрез стандартизиран товаров профил. Получените стойности се приемат за утвърдени измерени количества. При този подход данните, с които обектът участва в сетълмента, не отразяват неговото реално потребление във всеки отделен период, а се основават на профил, определен за съответната категория. Това ограничава възможността за използване на реалните потребителски характеристики при динамично ценообразуване, споделяне на енергия и предоставяне на услуги за гъвкавост, както и за проверимо определяне на количествата енергия, споделени между участниците.

3.7 Липса на национални правила за валидиране на данни от специални измервателни устройства по чл. 76, параграф 3

Друг елемент от европейската рамка, който все още не е подкрепен с необходимите национални правила, е използването на специални измервателни устройства в случаите, когато интелигентен измервателен уред липсва или не предоставя необходимите данни. Чл. 7б, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943 изисква държавата членка да установи правилата и изискванията за валидиране на тези данни. Към момента такива правила не са установени в България. Това създава затруднения при прилагането на изискването по чл. 7б, параграф 2, тъй като липсва определен национален ред, по който данните от специалното устройство да бъдат валидирани и използвани. Показателно е, че сходен подход вече съществува в българската нормативна уредба за друга категория участници. Съгласно чл. 110б, ал. 4 от Правилата за търговия, когато единици, предоставящи резерв, не разполагат със средства за търговско измерване, позволяващи разделно отчитане, се прилага взаимно одобрена методика за разделяне на измерените количества.

3.8 Неравномерно разгръщане и липса на оперативна съвместимост

Наред с нормативните ограничения съществуват и значителни различия в степента на внедряване на интелигентни измервателни устройства и в използваните технически решения. По данни от доклада на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ „Scaling up Electricity System Flexibility in Bulgaria“ от май 2026 г., въвеждането на интелигентни измервателни устройства е около 75% при EVN, над 40% при EPM Запад и около 15% при Енерго-Про при средно равнище от около 56% за Европейския съюз. Различията се отнасят не само до степента на внедряване, но и до използваните комуникационни технологии — PLC, MQTT и Modbus TCP. При липсата на задължителен единен стандарт това води до ограничена оперативна съвместимост между системите на трите мрежови оператора и затруднява възможността един доставчик на услуги да работи едновременно при различните мрежи. Именно поради това една от основните препоръки в посочения доклад е въвеждането на единен оперативно съвместим стандарт преди следващия инвестиционен цикъл на мрежовите оператори.

4. Отражение върху прилагането на различни бизнес модели за енергийни общности в страната

Разглеждането на различни бизнес модели за общностна енергия ([описани подробно в брошурата на проекта POWER-E-COM](#)) през призмата на установените нормативни и технически ограничения показва, че тяхната зависимост от интелигентното измерване е различна. При част от моделите основната дейност може да се реализира и при настоящата рамка, но определени

елементи от развитието им остават ограничени. При други достъпът до измерване и данни се превръща в съществено условие за пълното им функциониране.

4.1 Модел I — Енергийна общност за възобновяема енергия, иницирана от община и с инвестиционно финансиране чрез краудфъндинг

Степен на засегнатост: ниска за действащата конфигурация, висока при бъдещо развитие

Моделът, приложен първоначално от Община Габрово, работи от началото на 2024 г., което е възможно именно поради начина, по който е организирано използването на произведената енергия. В настоящата си конфигурация той не включва физическо споделяне на електроенергия между отделни точки на измерване. Фотоволтаичната инсталация е разположена зад една точка на присъединяване – регионалното депо за неопасни отпадъци, където водещ потребител, участващ в общността, консумира произведената енергия на място, а излишъкът се реализира на пазара. Членовете получават финансова възвръщаемост, а не конкретни количества електроенергия. Поради това действащият модел представлява преди всичко форма на колективна инвестиция, а не схема за споделяне на енергия.

Ограниченията възникват по отношение на две от целите, заложи в самия модел. Първата е част от стойностното предложение – „общността дава възможност на членовете да споделят произведената слънчева електроенергия пропорционално на инвестициите си“. Втората е посочена в обобщаващата таблица като „обмен на kWh, произведени от съществуващи фотоволтаични инсталации в някои домове, с енергийната общност“.

И двете цели предполагат споделяне на електроенергия между различни обекти и поради това попадат в приложното поле на чл. 31д, ал. 4 от Правилата за търговия, който изисква всеки обект в групата да разполага с измерване по периоди на сетълмент. За домакинствата достъпът до такова измерване е ограничен от чл. 120, ал. 5 от Закона за енергетиката. Следователно заявеното развитие на модела, при което членовете получават произведена електроенергия, а не само финансова възвръщаемост, не може да бъде реализирано при действащата рамка.

Същото разграничение е необходимо и по отношение на предвидените 5% безплатна енергия за уязвими домакинства. Ако тази подкрепа представлява физическо предоставяне на електроенергия, тя попада в режима на споделяне на енергия. Ако се реализира чрез финансова подкрепа, финансирана от приходите на общността, такова споделяне не възниква. Това разграничение следва да бъде изрично отразено в документацията на модела.

4.2 Модел II — Споделяне на общностна енергия с дългово финансиране

Степен на засегнатост: ниска

Моделът предвижда реално споделяне на електроенергия между пет обекта на общински предприятия и поради това попада в приложното поле на чл. 31д, ал. 4 от Правилата за търговия. За разлика от Модел I обаче участниците са небитови потребители и значителна част от тях са с мощност над 50 kW. За тези обекти чл. 120, ал. 5 от Закона за енергетиката предвижда право да бъде поискано поставяне на средство за търговско измерване с дистанционен отчет по периоди на сетълмент, като е установен и 30-дневен срок за изпълнение.

По този начин възможността за реализиране на модела е свързана не толкова с техническата сложност на предвиденото споделяне, колкото с характеристиките на участващите обекти и приложимия към тях режим за интелигентно измерване. Случаят илюстрира пряко значението на прага от 50 kW за достъпа до необходимата измервателна инфраструктура.

4.3 Модел III — Отопление на многофамилна жилищна сграда с възобновяема енергия

Степен на засегнатост: ниска за основната функция, висока за допълнителните функционалности

Основната функция на модела — използване на термопомпи и фотоволтаична инсталация за отопление и битово горещо водоснабдяване — е свързана преди всичко с топлинното потребление. Ако термопомпената система и фотоволтаичната инсталация функционират зад обща точка на измерване, не възниква споделяне на електроенергия между отделни точки и съответно не се задейства изискването по чл. 31д, ал. 4. Ограничения възникват при няколко от допълнителните елементи, предвидени в модела:

- Разпределяне на произведената енергия към отделните апартаменти. Осемнадесетте жилища разполагат със самостоятелни средства за търговско измерване. Разпределянето на произведеното от фотоволтаичната инсталация електричество между тях представлява споделяне на енергия и попада в приложното поле на чл. 31д, ал. 4.
- Интегриране на система за съхранение. Предвиденото използване на съхранение за оптимизиране на собственото потребление и намаляване на върховите разходи предполага наличие на данни с подходяща времева разделителна способност. Без тях управлението и последващата оценка на ефекта от съхранението са ограничени.
- Издаване и продажба на сертификати въз основа на верифицирани намаления на емисиите. Подобна верификация предполага наличие на надеждни данни, позволяващи проследяване на производството и потреблението във времето.

4.4 Модел IV — Традиционен модел за колективно отопление с нетърговска цел в жилищна кооперация

Степен на засегнатост: ниска за основната функция, средна за икономическата оптимизация

Подобно на Модел III, основната функция на модела е свързана с колективно топлоснабдяване и се реализира зад собствената инсталация на кооперацията. Правната форма представлява предимство, тъй като жилищностроителната кооперация притежава самостоятелна правосубектност по Закона за жилищностроителните кооперации, за разлика от Общото събрание на етажната собственост. Ограничението при този модел е свързано преди всичко с възможността за икономическа оптимизация. Основната полза произтича от максимизирането на собственото потребление чрез съгласуване на работата на термопомпата с производството на съществуващата фотоволтаична инсталация с мощност 30 kWp. Без измерване с достатъчна времева разделителна способност това съгласуване не може надеждно да бъде управлявано и проверено. Същото се отнася до предвидените в модела системи за мониторинг, потребителски табла и инструменти за управление на потреблението, които предполагат наличие на данни, недостъпни чрез действащото регулирано измерване.

Практическа възможност за незабавно приложение. Кооперацията може да инсталира собствено измервателно устройство зад средството за търговско измерване на оператора. Това е част от нейната вътрешна инсталация и не изисква разрешение от мрежовия оператор. Допълнително Регламент (ЕС) 2023/2854 предвижда производителите на свързани устройства, включително инвертори и термопомпи, да осигуряват на ползвателя достъп до генерираните от тях данни в машинночетим формат. Така кооперацията може да използва собствените си данни за оптимизиране на собственото потребление, дори при запазване на настоящия режим на регулирано измерване. Тези данни обаче не могат да заместят данните, необходими за сетълмент с мрежовия оператор, докато не бъдат установени правилата за тяхното валидиране по чл. 76, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943.

4.5 Модел V — Модел „Агрегатор“

Степен на засегнатост: блокирано изпълнение

От всичките пет модела, това е този, при който ограниченията в действащата рамка засягат пряко основната му функционалност. Неговото реализиране предполага едновременно изпълнение на няколко условия:

- наличие на измерване по периоди на сетълмент при всяко домакинство — възможност, която е ограничена от чл. 120, ал. 5 от Закона за енергетиката;
- изпълнение на изискването по чл. 31д, ал. 4 от Правилата за търговия за всеки обект в групата;

- наличие на работеща рамка за независими агрегатори — според правния анализ на Центъра за изследване на демокрацията от 2024 г. регулаторната рамка за агрегиране остава недостатъчно определена, а според доклада на Софийския университет от май 2026 г. тя не е достатъчно развита и на практика;
- достъп до пазара за първично регулиране на честотата за агрегирани битови системи, посочен като нормативна празнота в самия бизнес модел;
- ясно определени мрежови такси и данъчно третиране на споделените услуги за гъвкавост, които също са идентифицирани като нерешени въпроси в модела.

Същевременно този модел показва и възможен регулаторен път за преодоляване на част от ограниченията, без да е необходимо да се изчаква национално транспониране. Чл. 7б, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2019/943 задължава операторите да приемат данни от специално измервателно устройство, когато интелигентен измервателен уред липсва или не предоставя необходимите данни. Липсата на национални правила по параграф 3 представлява конкретна и подлежаща на адресиране регулаторна празнина. Същевременно чл. 110б, ал. 4 от Правилата за търговия показва, че в българската уредба вече съществува сходен подход – използване на взаимно одобрена методика за разделяне на измерените количества при липса на средства за търговско измерване, позволяващи разделно отчитане.

5. Обобщение

Анализът на горните пет бизнес модела за енергийни общности в България показва, че ролята на интелигентното измерване зависи от начина, по който е организирано производството, потреблението и споделянето на енергия във всеки от тях.

Модел	Споделяне между точки на измерване	Основно ограничение	Степен
I. Енергийна общност чрез краудфъндинг	Не в действащата конфигурация; да при заявеното развитие	Ограничен достъп на домакинствата до измерване по периоди на сетълмент	Ниска / висока
II. Енергийна общност чрез дългово финансиране	Да	Ограниченията са преодолими, тъй като участниците са небитови потребители, включително обекти над 50 kW	Ниска
III. Многофамилна сграда	Не за основната функция; да при разпределяне към отделните апартаменти	Липса на необходимата правосубектност; измерването е вторично ограничение	Ниска / висока
IV. ЖСК	Не	Ограничени възможности за икономическа оптимизация	Ниска / средна

Модел	Споделяне между точки на измерване	Основно ограничение	Степен
		поради липса на достатъчно детайлни данни	
V. Агрегатор	Да	Достъп до интелигентно измерване, непълна рамка за агрегиране и ограничения по отношение на FCR	Блокираща

От съпоставката се откроява ясна закономерност: моделите, които не изискват споделяне на електроенергия между отделни точки на измерване, могат да бъдат реализирани в значително по-голяма степен при действащата рамка. Когато споделянето е съществен елемент от модела, неговата реализация зависи от наличието на измерване по периоди на сетълмент и от достъпа до съответните данни.

Особено съществено е ограничението за домакинствата. При настоящата нормативна рамка моделите, при които домакинствата трябва да участват като получатели на конкретни количества споделена електроенергия, не разполагат с необходимите условия за реализация. Това не означава, че съответните бизнес модели са неприложими по принцип, а че действащата рамка не осигурява необходимата измервателна и регулаторна инфраструктура за тяхното пълно функциониране.

Този извод е важен и при оценката на вече функциониращите инициативи. Наличието на действащ модел за общностна енергия само по себе си не показва, че нормативната и техническата рамка създава благоприятни условия за развитие на общностната енергия. То може да показва и обратното — че конкретният модел е структуриран по начин, който позволява функционирането му без физическо споделяне на електроенергия между отделни точки на измерване.

В този смисъл основният въпрос пред развитието на разгледаните модели не е единствено наличието на интелигентни измервателни устройства, а възможността за достъп до достатъчно точни, навременни и използвани данни и за тяхното признаване в процесите на измерване, разпределение и сетълмент. Именно тук се пресичат нормативните, техническите и икономическите условия за реализацията на общностната енергия.

6. Какво е необходимо да бъде направено

Действия в рамките на действащата нормативна уредба

Моделите III и IV. И двата модела могат да използват собствени измервателни устройства за целите на управлението и оптимизацията на потреблението. Допълнителна възможност е

използването на правата по Регламент (ЕС) 2023/2854 за достъп до данните, генерирани от свързани устройства като инвертори, термопомпи и батерии. Тези данни могат да подпомогнат управлението на собственото потребление и енергийната ефективност, без да заместват данните, необходими за регулирания сетълмент с мрежовия оператор.

Модел II. При условие че всички обекти, присъединени към общността, отговарят на изискването по чл. 31д, ал. 4 от Правилата за търговия, моделът може да премине към регистрация на групата по реда на глава трета „а“ от Правилата за търговия. Предвидената в действащата уредба процедура следва да бъде отразена и в актуализираната версия на бизнес модела.

Модел I. В документацията следва ясно да се разграничи финансовата възвръщаемост за членовете от физическото споделяне на произведената електроенергия помежду им. Първата може да бъде реализирана при настоящата конфигурация, докато второто предполага наличие на необходимото измерване и съответствие с режима за споделяне на енергия.

Индивидуални искания за достъп до измерване и данни. Клиентите, включително домакинствата, могат да използват съществуващите европейски права за отправяне на искане за интелигентен измервателен уред по чл. 21, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944. При липса на такъв уред или когато той не предоставя необходимите данни, може да бъде поставен въпросът за прилагането на чл. 7б от Регламент (ЕС) 2019/943 и за възможността за използване на данни от специално измервателно устройство. Практическото значение на подобни индивидуални искания е и в това, че те могат да изяснят как операторите прилагат съществуващите европейски права в конкретни случаи и да идентифицират нормативните и процедурните пречки пред тяхното упражняване.

Приоритетни нормативни и регулаторни мерки

Въз основа на установените несъответствия могат да бъдат формулирани следните мерки, подредени според възможността за тяхното реализиране и очаквания им ефект:

1. Определяне и публикуване на минимален набор от функционални и технически изисквания

Необходимо е да бъдат изпълнени изискванията на чл. 19, параграф 3 и Приложение II от Директива (ЕС) 2019/944 чрез публикуване на минимален набор от функционални и технически характеристики на интелигентните измервателни системи. В него следва да бъде разгледано и наличието на локален потребителски интерфейс. Това е особено важно преди приключването на възлагането по националната програма за периода 2027–2031 г., тъй като ще осигури съответствие между новите инвестиции и бъдещите нормативни изисквания.

2. Създаване на процедура за монтаж на интелигентно измерване по искане на клиента под 50 kW

Следва да бъде създадена ясна процедура, която да позволява на клиентите под прага от 50 kW да поискат монтаж на интелигентен измервателен уред срещу предварително определена и прозрачна, разходоотразителна цена. В зависимост от избрания регулаторен подход подобна процедура би могла да бъде въведена чрез правилата и условията, приложими към мрежовите оператори, без непременно да се изисква изменение на закона.

3. Установяване на правила за валидиране на данни от специални измервателни устройства

Необходимо е да бъдат приети правилата по чл. 7б, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2019/943. При разработването им може да бъде използван сходния подход по чл. 110б, ал. 4 от Правилата за търговия, при който при липса на възможност за разделно измерване се използва взаимно одобрена методика за определяне на количествата.

4. Осигуряване на безплатен достъп на клиентите до собствените им данни

Ценоразписите на мрежовите оператори следва да бъдат приведени в съответствие с изискванията на европейската рамка, така че достъпът на крайния клиент до данните за собственото му потребление да не бъде обвързан с допълнителни такси.

5. Въвеждане на единен стандарт за оперативна съвместимост

Необходимо е да се осигури съвместимост между използваните от различните мрежови оператори системи за комуникация и обмен на данни. Единният стандарт би намалил техническата фрагментация и би улеснил предоставянето на услуги от доставчици, които работят едновременно на територията на различни мрежови оператори.

6. Премахване на прага от 50 kW и пълно привеждане на националната рамка в съответствие с европейските изисквания

В по-дългосрочен план е необходимо изменение на чл. 120, ал. 5 от Закона за енергетиката, с което да бъде премахнат прагът от 50 kW и да бъде въведена уредба, съответстваща на приложното поле и функционалните изисквания на Директива (ЕС) 2019/944. Като част от тази промяна следва да бъдат разгледани и срокът за монтаж на интелигентен измервателен уред, предвиден в чл. 21, параграф 2, буква б), както и връзката с публикувания минимален набор от функционални и технически изисквания.